

ДЛЯ ВСІХ, ХТО ПАМ'ЯТАЄ І УМІЄ ЛЮБИТЬ

Столітня історія Маслівського аграрного закладу неможлива без історії однієї із найперших його складових: Маслівської агрономічної професійної школи.

Відкривалась вона двічі. У 1922 році - при Маслівському агрономічному технікумі. У 1928 році – при Маслівському Інституті селекції і насінництва ім. К.А. Тімірязєва. Тут слід зазначити, що рішення про відкриття Маслівського агрономічного технікуму на базі Маслівської суспільної гімназії було прийняте НКЗС УСРР 18 серпня 1920 року. Таким чином, із старших учнів гімназії було сформовано перші і другі курси технікуму, а молодші гімназисти пішли навчатись у профшколу. У подальшому набір у профшколу відбуватиметься на основі документа про семирічну освіту. Термін навчання у ній тривав два роки. Заняття проводились із 14-ї до 20-ї години у головному корпусі закладу. Його ще називали Великий будинок. Тобто слухачі відвідували школу уже тоді, коли звільнялись основні аудиторії. Педагогічний колектив та дирекція, як для профшколи, так і для технікуму були єдиними.

Однак, через три роки школа закрилась: нібито через недостатню кількість слухачів. Насправді, бажаючих навчатись у Маслівській агрономічній професійній школі завжди вистачало. Більше того, планувалось відкрити її філіал у сусідньому с. Степанці. Тож причина, як видно, полягала в іншому. Простіше кажучи, засновник і директор Маслівського агрономічного технікуму В.І. Іванов не умів і не хотів лизати підосви партійного начальства. Професор Іванов, засукавши рукава, без державного фінансування створив заклад буквально із нічого. Це коштувало йому неймовірних зусиль і вимагало неабияких господарчих здібностей. І вони у Василя Івановича були. Крім того, згідно «Умови між Губпрофорбом та Головцукром, що стосується Маслівського Агрономічного технікуму» закладом починає опікуватись саме Головцукор / із 12. 1921 р. - Цукротрест/. Бо цукровики, маючи потужні фінансові спроможності, разом із тим не мали достатньої кількості фахівців. Насамперед - хороших агрономів. Тож завдячуючи Сортово-насіньовому управлінню Цукротресту Маслівський агрономічний технікум у 1922 році набуває статусу сортово-насіньового. І все ж, меценатських коштів для його подальшого поступу і розвитку катастрофічно не вистачало. Тому професор Іванов міцно тримався за землю учбово-дослідного господарства та за вальцьовий паровий млин. Прибутки від цих двох господарчих одиниць і стали основним джерелом існування молоді освітньої установи. За словами самого Василя Івановича заклад виріс «в оригінальну солідну школу селекції та сортознавства, яка практично не черпає коштів ззовні...але її героїчна боротьба за власне існування в сучасних умовах стає все більш безнадійною...якщо збоку Головпросвіти не буде надана дійсна допомога, а не одне ідейне керівництво та контроль». Тому, виступаючи із звітною доповіддю на Президії Шевченківського окружкому /7.07. 1924 р./ В.І. Іванов, не в силах стриматись, починає критикувати партійне чиновництво, яке «більш заважає, а не допомагає». Як результат, Президія відзначила «...велику і цінну педагогічну, наукову та господарську роботу, проведену технікумом» і разом із тим звернула увагу на «...шкідливість, із науково-педагогічної точки зору, ухилу до господарювання, якого потрібно позбавляти, оскільки дозволятимуть бюджетні можливості технікуму...». Тут малось на увазі те, що до своїх 439 десятин учбового господарства заклад отримав із державного земельного фонду ще 150 десятин. Але при цьому постійне залучення студентів до усіх польових робіт практично заборонялось. Крім того, Президія вирішила перевести Маслівську агрономічну школу у с. Бобріця на Канівщині. А для цього заклад має взяти у Селянському

банку кредит на 2000 крб. і на ці кошти облаштувати свою ж агрономічну школу, але у с. Бобриця. Втім, пройде час і уже Бобриця прибуде у Маслівку: у 1956 році Бобрицький технікум плодоовочівництва на чолі із директором І.Ф. Гаврилюком увійде до складу Маслівського с/г технікуму.

Тим часом, замість профшколи у Маслівському аграрному закладі відкривається робітфак для виробничників, господарників та працівників дослідно-селекційних станцій, які не мали спеціальної освіти. Але паралельно із робітфаком у 1928 році знову розпочинає свою діяльність агрономічна професійна школа. Якраз саме у цьому році Маслівський сортово-насіновеий технікум ім. К.А. Тімірязєва офіційно набуває статусу Маслівського Інституту селекції і насінництва ім. К.А. Тімірязєва. Тож школа при ньому уже має свій окремий директорат, а у складі її викладачів є і вчорашні випускники закладу. Серед них: І.К. Бобир, С.О. Варварський, Ф.С. Загородній, Т.О. Ольшанська. Згодом усі вони підуть у велику науку, але свою трудову біографію починатимуть якраз на викладацькій роботі у профшколі. І що цікаво, очолить школу теж вчорашній випускник Маслівського вишу, майбутній академік Федір Григорович Кириченко.

Маслівську профшколу, так би мовити другого ешелону, було відкрито у зв'язку із тим, що у цей час спосіб здобуття освіти у Маслівському Інституті селекції і насінництва ім. К.А. Тімірязєва набуває ступеневого характеру. Наприклад, спочатку потрібно було закінчити робітфак із дворічним терміном навчання. Або ж технікум при інституті із трирічним освітнім строком. І коли студент осилував ці сходинки, то тільки тоді допускався до святої святих, до навчання у самому інституті. Приміром, у 1931/32 навчальних роках у Маслівському інституті здобували освіту 192 особи. У технікумі – 130 осіб. На робітфаку – 446 осіб. Як бачимо, у цьому переліку не згадується професійна школа. А вся справа у тому, що набувши прав середнього спеціального навчального закладу, вона почала виконувати освітні функції технікуму. І якщо слухач школи/технікуму навчався успішно, то міг уже достроково здати екзамени до самого інституту. Або ж навпаки, реально оцінюючи свої сили і здібності, обмежувався тільки дипломом про середню спеціальну освіту.

Навчання у Маслівській агрономічній професійній школі було досить таки престижним. Про це свідчить той факт, що її випускницею стала Н.Д. Ларіонова, донька самого професора Д.К. Ларіонова, одного із основоположників усієї навчально-дослідної діяльності Маслівського інституту. А вже згодом, навчаючись у самому інституті, Наталія Дмитрівна буде викладати українську мову у тому закладі, де починала здобувати фахову освіту. Як вона потім згадувала: «Звісно ж, що лекції я читала безкоштовно, але із великим задоволенням». Тобто перед нами красномовне свідчення високого рівня теоретичної підготовки слухачів Маслівської професійної школи. А інакше і бути не могло. Адже там, як і в інституті, викладали професіонали та науковці високого рівня. Наприклад, професор Б.А. Паншин, вчений-генетик і один із засновників вітчизняної селекційно-насіневої справи. Це саме він звернув увагу на дуже здібного і трудолюбивого слухача профшколи, майбутнього академіка Прохора Гаркавого. І саме він клопотався про те, щоб цього ще неповнолітнього студента достроково прийняли у Маслівський виш.

Маслівську агрономічну професійну школу закінчував і академік Федір Григорович Кириченко. Цікаво, що обоє, Прокіп і Федір, навіть сидітимуть за одною партою у профшколі. Обоє стануть випускниками IV випуску Маслівського інституту. Обоє все життя віддадуть Одеському селекційно-генетичному інституту. Тільки Прокіп Хомич для селекційної роботи вибере ячмінь, а Федір Григорович пшеницю. Але вклад обох у вітчизняну селекційну

науку є просто неоціненним. А починалось усе в агрономічній профшколі. Теж саме можна сказати і ще про трьох знаменитих її випускників: доктора біологічних наук, генетика-селекціонера Семена Яковича Крайового /V випуск МІСНІТ/, доктора с/г наук, селекціонера Платона Опанасовича Лубенця /VI випуск МІСНІТ/, кандидата с/г наук, селекціонера Михайла Семеновича Журавля/ VI випуск МІСНІТ/.

Маслівська агрономічна професійна школа, 1925 р. Випускниками цього курсу стали: доктор біологічних наук С.Я. Красвий, доктор с/г наук П.О. Лубенець, кандидат с/г наук М.С. Журавель. У 3-му від низу ряду, 3-й ліворуч, один із перших викладачів школи М.Г. Логінов

Маслівська агрономічна професійна школа, 1928 р. У другому від низу ряду, 3-й ліворуч очільник школи Ф.Г. Кириченко. 4-й – професор Д.К. Ларіонов

Випускницею Маслівської профшколи стане і Заслужений селекціонер УРСР О.Х. Матушинська /XI випуск МІСНІТ/. У геніальних сортах пшениці академіка В.М. Ремесла, до слова сказати одного із найбільш прославлених випускників Маслівки, є значна частка і її праці. Загалом, подвижницька біографія Олени Харитонівни потребує окремої розповіді. Просто зауважу, що Олена Матушинська /дівоче прізвище Куцевол/ була корінною маслівчанкою. І коли вона закінчила Маслівський інститут та отримала диплом агронома-науковця, то її дід Лаврін ніяк не міг йняти у те віри. Адже ще не так давно дітям селян вища освіта була практично недоступною. На останньому курсі інституту Олена вийшла заміж за свого одногрупника Віталія Матушинського і обоє отримують призначення на Поліську дослідну станцію ім. Засухіна. Там у них народиться двоє дітей, а потім прийде війна, і Віталій Олександрович Матушинський у званні капітана загине на Північнокавказькому фронті. Буде нагороджений орденом Червоної Зірки та орденом Вітчизняної війни I ст. Олена Харитонівна повернеться у Маслівку і почне викладати агрономічні дисципліни у Маслівському с/г технікумі. Вона багато працюватиме на відбудові зруйнованого війною закладу, буде відзначена трудовими нагородами, а згодом, у якості науковця, перейде у відділ озимих пшениць Миронівської дослідно-селекційної станції. То були, до речі, не кращі часи для станції у всіх сенсах. І демобілізований фронтовик, капітан Василь Миколайович Ремесло на перших порах у своїй науковій діяльності міг обпертися хіба що на тендітні, але такі надійні плечі двох своїх найкращих помічників – Олени Матушинської та Катерини Майданник.

І все ж, коли ми говоримо про Маслівську агрономічну професійну школу, то насамперед згадуємо одного із найвідоміших її випускників, який не став ні вченим, ні заслуженим агрономом чи господарником. Тим не менш, ця людина є почесним громадянином с. Маслівка. Мова іде про О.С. Леваду, українського радянського прозаїка, драматурга, вченого та державного діяча. А от у травні 1923 року він був ще босоногим Сашею Косяком, який у полотняній сорочечці та таких же штанцях пішки подолав 60-ти кілометрову відстань від с. Лук'янівка Таращанського району до Маслівки, щоб скласти іспити до агрономічної школи. Та директор закладу В.І. Іванов особисто пояснив тринадцятилітньому Саші, що вступні іспити відбудуться тільки у жовтні. І тоді Саша, щоб не повертатись додому, «бо там все одно жити ні з чого», ублагав Василя Івановича, щоб його, малолітнього, взяли на роботу в учбове господарство технікуму. На зароблені гроші Саша справив собі пальто, перешите із шинелі та юхтові чоботи і, таким чином, підготувався до навчання. І ніхто тоді ще не знав, яку активну громадську роботу розгорне юний Саша Косяк у самому селі Маслівка. Уже через рік ця дитина організує тут перший молодіжний осередок під назвою «юні спартаківці». І як згадував сам Олександр Степанович: «Оскільки Маслівська профшкола та Маслівський технікум на той час стали центром мало не усього наукового, культурного та ідеологічного життя району, то ми, а нас почали називати піонерами, стали поширювачами того нового і передового серед малограмотного ще в основній своїй масі населення. У загоні Саші Косяка була і та сама Олена Куцевол, яка придумала для себе ім'я Доброслава. Коли Олександр Степановичу виповнилось 70 років, то Олена Харитонівна надіслала йому вітального листа, у якому зокрема написала і такі рядки: «Ви були зовсім юним та невеликим зростом, але із такими добрими очима, що ми відразу ж потяглись до Вас, щоб записатись у піонерзагін....Ми завжди були готові піти туди, куди Ви нас поведете і робити те, чому Ви нас навчите...» Можливо, природжений педагог Саша Косяк і не став здобувати подальшу агрономічну освіту тому, що своє покликання бачив у іншому. Після закінчення Вінницького педагогічного інституту вчителював, у

тому числі і на Миронівщині. Потім професійно зайнявся літературною діяльністю. Фронтовим кореспондентом пройшов по дорогах війни від Дністра до Сталінграда і від Сталінграда до Відня. Був нагороджений орденами Вітчизняної війни I та II ступенів а також орденом Червоної Зірки. Трудова діяльність Олександра Степановича теж була відзначена найвищими державними нагородами. Серед них - два ордени Леніна. А про Маслівку та про маслівську профшколу Олександр Степанович завжди згадував із великою ніжністю. Про цей період свого життя він написав чудову автобіографічну книгу під назвою «Повість про ранній ранок». Досить часто письменник бував у самій Миронівці, бо дуже шанував творчість художнього колективу «Чорнобривець». Двічі відвідував і Маслівський радгосп-технікум. Першого разу незадовго до свого сімдесятиліття, у 1979 році. Наступного разу - у січні 1989 р. Тобто знову ж таки рік для письменника був ювілейним. Зустріч О.С. Левади із студентами Маслівського радгоспу-технікуму організувала викладач-філолог Л.Г. Глоба. Слід сказати, що Лідія Григорівна дружила із Олександром Степановичем і не раз була у нього вдома, у Києві. Саме на цій зустрічі Олександра Степановича приймуть у почесні піонери Маслівки, а рішенням депутатів Маслівської с/Ради йому буде присвоєно звання «Почесний маслівчанин» із врученням пам'ятної адреси.

Маслівська агрономічна професійна школа, 1924 р. У нижньому ряду – 4-й ліворуч – Олександр Левада. 3-тя ліворуч – Марія Косяк. У другому від низу ряду, 3-й ліворуч, заступник директора із навчальної роботи І.І. Троцький

До речі, сестра Олександра Степановича, Марія Степанівна Косяк, теж навчалась у Маслівській агрономічній профшколі. Але Марія потім закінчить і Маслівський інститут /V випуск МІСНІТ/. Вона вийде заміж за Сергія Гурійовича Поповича /I випуск МІСНІТ/. До війни обоє працюватимуть агрономами на Корсуньщині. За даними відділу обліку втрат Радянської армії Міністерства оборони СРСР С.Г. Попович буде вважатись таким, який зник без звістки у 1943 р. Сини Сергія Гурійовича усе життя шукають місце загибелі свого батька, але

безрезультатно. А влітку минулого року, молодший із них, кандидат технічних наук, Заслужений діяч науки і техніки України Олександр Сергійович Попович, проїжджаючи через Маслівку, завітав і у те місце, де здобував освіту його батько. Пан Олександр був дуже вражений, коли на пам'ятній стелі, присвяченій загиблим у роки Другої світової війни випускникам, студентам та викладачам Маслівського інституту/Маслівського с/г технікуму знайшов ім'я і свого батька. Бо за великим рахунком, крім цього імені на стелі, у родини Поповичів більш нічого не має. До речі, це не перший випадок у моїй практиці пошуковця, коли діти або внуки знаходять у цьому закладі віднайдену і збережену пам'ять про своїх батьків і дідів. А інакше і бути не може. Адже найкращим заголовком до усього дійства, приуроченого столітньому ювілею Маслівського аграрного закладу були б такі слова: «Для всіх, хто пам'ятає і уміє любити...». І в цій пам'ятній стрічці чільне місце займає колиска маслівської фахової педагогіки - агрономічна професійна школа.